

MASAL VE DESTANLARIMIZ SEÇMELİ DERSİ HAFTALIK KONU ÖZETİ VE ETKİNLİKLERİ

Kazanım : SMVD.1. 4. Anadolu Masallarını tanır.

Süre :40+40 dakika

Hazırlayan: Ahmet TEKTAŞ (Sosyal Bilgiler Öğretmeni)

Anadolu Masalları

Anadolu masalları, Anadolu halkının çeşitli efsane ve inanışlardan oluşturduğu ilginç anlatılardır. Bu masalların kökeni Orta Asya'ya kadar dayanırken Anadolu'daki yerleşimin artması ile de daha zenginleşmiştir. Bu bağlamda Anadolu halk masalları çeşitlilik gösterirken en ünlü Türk masalları da farklı dillere çevrilmiştir. Bu masallar sözlü olarak anlatılsa da bir süre sora derlenip yazıya geçirilmiş ve kısa Anadolu Türk masalları oluşturulmuştur. Derlenen bu masallar diğer masallarla beraber okulların müfredatına alınmıştır.

Anadolu masalları, halkın günlük yaşamından ve de çeşitli unsurlardan yola çıkarak oluşturulan ve hak arasında yayılan masallardır. Bu masallar halkın ortak yaşamından çıktığı için halkın kültürü ve de yaşamını yansıtan birer tarih izidir. Bu nedenle Anadolu halk masallar hem edebi olarak hem de araştırma konusu olarak ele alınır

Masal Nedir?

Birden fazla tanım yapma mümkündür. En bilinen ve yağın olan tanım şudur: **Genellikle halkın yarattığı ve hayale dayalı olan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar, cadılar, devler, periler gibi varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan türlerdir.**

Masalların Şekil-biçimsel özellikleri:

- Masallar genellikle nesir(düz yazı) olarak yazılır.
- Yazılı kültürden çok sözlü kültüre aittir.
- Başta, sonda ve de ortada tekerlemeler bulunur.
- Giriş, gelişme ve sonuç bölümünden oluşur.
- Dil, sade ve de açık anlaşılırdır.
- Genellikle rivayet zamanı olan öğrenilen geçmiş zamanla(-mış'lı zaman) kurulur.
- Masalın başlığı yöreden yöreye değişir.

Masalların İçerik özellikleri:

- Masallar olağanüstü özelliklere sahip anonim anlatımlardır.
- Masal kahramanlarındaki hayvanlar ve insanlar olağanüstü özelliklere sahiptir.
- Masalda zaman tam olarak belli değildir. Yer de belli olmamakla beraber bazen gerçek bir yer olurken bazen de hayal olan Kaf Dağı çok sık kullanılır.
- Olumlu ve olumsuz özellikler bir arada yer alır.
- Masalların sonunda kötüler genellikle cezalandırılır.
- Masalda sürekli kendisine sevgi duyulan bir kişi vardır. Bu masaldaki başkahramandır.
- Masallar genellikle mutlu sola biterken çok az istisna olsa da kötü sonla bittiği de olur.
- Masalda sonunda mutlaka kırk gün kırk gece düğün yapılır.
- Masalda dilenen dilekler ve beddualar kabul olur.
- Masalda mutlaka bir cadı vardır ve bu cadı sevenleri ayırmak ya da çocukları annelerinden ayırmak görevi üstlenir.

Anadolu Masalları

Anadolu masalları da bu özellikleri barındıran edebi metinlerdir. Anadolu masallarının isminden de anlaşılacağı üzere Anadolu'da halk tarafından oluşturulan yerli masallardır. Bu masalların en önemli özelliğine tamamen Türk masalı olup, Türklerin kültür ve inanış hayatlarını yansıttığını söyleyebiliriz. Anadolu'da derlenen ilk masalların Tahir Alangu'nun Billur Köşk Masallarıdır. Daha sonra halk bilimi geliştikçe masal derlemeciliği daha da profesyonelleşmiş bilimsel metotlar doğrultusunda bu iş yapılmıştır. Anadolu masalları arasında birden fazla masal vardır. Bu durum Anadolu'da geniş bir halk kültürünün olduğunu gösterirken aynı zamanda sözlü edebiyatta ne kadar zengin olduğunu da gösterir. Bu masalların en başında hepimiz biliriz ki Keloğlan masalları gelmektedir.

➤ Anadolu masallarının dünyadaki diğer masallardan en ayırt edici özelliği oldukça uzun olmasıdır

Anadolu masalları arasında bazen kısa olmakla beraber uzun halk masalları da vardır. Bu masallar arasında hemen hepsi güzel ve önemlidir.

Yavru Ceylan

Ormanda yaşayan canlılar birbirleri ile iyi geçinir ve karşılıklı olarak birbirlerine daima dürüst davranırmış. Orman canlıların bu tutumu ormanın huzuru için oldukça önemliymiş. Bir gün küçük ceylan ormanda gezerken iki arkadaşının kavgasına şahit olmuş. Arkadaşlarının birbirlerine olan tavırlarını hiç beğenmemiş. Hatta kavga ettiklerini ormanda herkes duyar olmuş. Bu durum küçük ceylanı çok üzmüş. Ormanın kurallarını anlatmak için arkadaşlarının yanına gitmiş ve arkadaşları onu duymamış bile. Kavga o kadar şiddetli olmaya başlamış ki artık birbirlerine girmelerine ramak kalmış. Sonunda küçük ceylan dayanamamış ve büyük bir sesle durmalarını söylemiş. Herkes bu sese kesilmiş. Bir an olsun kavgaları duran ceylanlar küçük arkadaşlarına kulak kesilmiş.

Küçük ceylan arkadaşlarının kavgasını bir anlığına olsun durdurabilmiş. Çevredeki tüm hayvanlar küçük ceylanı dinliyormuş. Orman kurallarından bahseden küçük ceylan arkadaşlarına ders verir nitelikte bir konuşma yapmış. Kavganın hiçbir şekilde sonuç getirmeyeceğini anlatmış. Ayrıca anlaşamadıkları konularda bir başkasına danışarak ilerlemelerini söylemiş. Bu tavrı tüm orman halkı tarafından beğenilmiş. Ormanlar kralı aslanın kulağına giden bu durum kısa süre içerisinde tüm ormana yayılmış. Küçük ceylanın ormandaki huzuru korumak için gösterdiği çaba karşısında ormanlar kralı aslan bir ödül töreni düzenlemeye karar verir.

Ödül törenine çağrılan küçük ceylan ormanın huzur elçisi olarak seçilir. Bu durum küçük ceylanı çok mutlu etmiştir. Çünkü daha önce onu kimse fark etmiyormuş. Fark edilmek ve herkes tarafından sevilme hayalleri arasındaymış. Ne mutlu küçük ceylanın hayalleri gerçek olmuş. Hem arkadaşlarının kavga etmelerini önlemiş ve huzuru korumuş hem de tüm orman halkı tarafından ne kadar duyarlı olduğunu anlaşılmış. Yaşadığı yerde huzuru getiren ve bu huzuru koruyan küçük ceylanı artık herkes tanıyormuş.

Küçük ceylanın bu tutumu orman canlıları tarafından benimsenerek dilden dile yayılmış. Ormanda yaşayan her canlı artık daha duyarlı ve dikkatli olmuş. Ormanda yaşamak için kurallara uymaları gerektiğini anlamışlar. Hatta her sene düzenlenecek olan orman iyilik elçileri festivalinde her canlıya ödüller verilecekti. Küçük ceylan hem orman canlılarını bir araya getirerek sosyalleşmelerini sağlayacak bir organizasyona vesile olmuş hem de her sene düzenlenen festivalde ilk ödülü alan orman canlısı olmuş.

Kaynak: www.sosyalbilimciler.com, <https://www.masallaroku.com/kucuk-ceylanin-hikayesi/>, www.sabah.com.tr, Ders kitaplarından ve internetten derlemedir.

ETKİNLİK ZAMANI

1- Haydi çocuklar sizlerde okuduğunuz masallara örnekler veriniz.

.....
.....
.....
.....

2- Siz bir masal yazarı olsaydınız, kahramanınızı nasıl seçerdiniz? Kahramanınızın hangi özelliklere sahip olmasını isterdiniz?

.....
.....
.....
.....

3- Anadolu'da geçen masalların bir yerin resmini yapınız. (Aşağıya okuduğunuz, dinlediğiniz herhangi bir Anadolu masalı mekânının resmini çiziniz.)